

Henrik Becker-Christensen: *På højt plan. Handelsundervisning i Sønderborg i 100 år.* (Sønderborg Handelsskole, 1990). 200 s.

Man kan ikke være i tvivl om, hvad formålet med denne bog har været. Nemlig at skildre den udvikling, som handelsskolen i Sønderborg har gennemgået i sine første 100 år. Jubilæumsskrifter handler gerne om fortiden, er skrevet for en bestemt kreds af personer i nutiden, og har sjældent den helt store historiske værdi i fremtiden. Med denne jubilæumsbog forholder det sig ikke helt sådan.

Der er faktisk tale om et gedigent arbejde, hvor hengivenheden overfor opgaven præger såvel det historiske håndværk som det hjemmelavede håndværk i bogen i øvrigt. Nogenlunde velskreven, omend lidt tung i teksten, men nydeligt og lækkert præsenterer den sig for læseren. En jubilæumsbog som både forfatteren og rekvirenten kan stå ved og være stolte af. Der har ikke været sparet på indsatsen her.

Selvfølgelig handler denne bog om handelsskolens oprettelse, den faglige udvikling og skolelivet i byen. Der er også billeder af de hoveder, som man må forvente i enhver bog af denne art. Men derudover har forfatteren givet Sønderborg Handelsskole en hel lille byhistorie, hvor skolens liv er beskrevet set i sammenhæng med den øvrige historiske udvikling i byen, landsdelen og nationen. En faglig ambition, som det kan være svært for forfatteren at indløse ordentligt og læseværdigt, men det gøres dog her, når det kommer til stykket.

Resultatet er blevet ganske vellykket. Måske fordi Sønderjyllands historie er blevet så mættet med betydning i dansk historieskrivning, virker det også mere oplagt at se på den historiske sammenhæng i denne forbindelse end i

mange andre tilfælde. Til gengæld kan snakken f.eks. om nodsætningerne mellem tyskere og danskere i byens borgerskab nok blive lidt vel indforstået for den uindviede.

Byen har fået sin historie beskrevet, gennem den rolle handelsskolen har spillet for udviklingen gennem sit hundredårige virke. Sønderborg Handelsskole har fået et jubilæumsprodukt, den kan være bekendt at give fra sig. For den læser, der interesserer sig for lokalhistorie eller for handelsskolens historie i Danmark, er bogen værd at se nærmere på.

Michael F. Wagner

Arne Jakobsen, Jørgen Johansen: *Fremskridtets frontløbere. Ingeniøren i dansk litteratur.* (Teknisk Forlag, 1992). 96 s., 113 Kr.

Det er en ironisk pointe, at den danske ingeniørskikkelse først og fremmest er blevet historisk beskrevet via litteraturen. For langt de fleste læsere vil således 'Lykke-Per' i Henrik Pontoppidans selvbiografiske roman være en velkendt skikkelse fra det moderne gennembrud. For mange vil det også være den første og måske også den eneste danske ingeniør, som rinder dem i hu – og så var manden endda ikke engang færdiguddannet ingeniør, hvilket forfatteren eller romanhelten.

Af 'rigtige' ingeniører som virker velbekendte, findes der i Danmarkshistorien kun beskrevet nogle få, og det er som regel for noget andet end deres ingeniørmæssige bedrifter, de er blevet kendt i en bredere offentlighed. Tænk blot på Piet Hein, de færreste vil forbinde ham med en ingeniør, men det er han altså uddannet som.

Derfor er det da også en oplagt god ide, at tage fat på skønlitteraturen og undersøge, hvad det er for et billede af

ingeniøren som socialkarakter i historien, der her tegnes på godt og på ondt. For lad det være sagt med det samme, ingeniører indgår i en del modernistiske forfatteres arsenal af onde og komiske skikkelser. Personer der trækkes ind i persongalleriet, når Herr-helt-almindelig-moderne-Velfærdssamfundsborger fra de højere sociale mellemlag skal bruges i fortællingen, som det f.eks. sker gentagne gange i Bodelsen, Ribbjerg og Panduro's forfatterskaber. Dermed er tidshorizonten for Fremskridtets frontløbere også indrammet af den historiske samtidighed, af spillet mellem det moderne litterære gennembruds forfattere og de moderne ingeniører, der synkront bemægtiger sig henholdsvis det danske samfunds overbygning og basis, tager dem i besiddelse og begynder at beskrive og bearbejde den moderne verden efter hver sin recept. Det er dette møde, bogen om frontløberne i fremskridtet handler om, der hvor den lykkes bedst.

Nu er frontløbertitlen måske ikke den mest velvalgte betegnelse for nogen af parterne, men i disse afsindige fodboldtider er den selvfølgelig meget aktuel, og synes derfor velvalgt af forlaget. Men det er dog en ironisk pointe, at nationalholdet med de regerende EM-mestre havde nok af frontløbere, men kun en enkelt af dem kunne score mål – og målscoren var endda afløser for en afløser – at afslutte overlader man nemlig ikke til frontløbere i et vel fungerende og samarbejdende team. Er titlen møntet på de forfattere, som har betjent sig af ingeniørskikkelser i deres fortællinger, så er den mere på sin plads, da indtrykket bogen efterlader er, at ingeniøren er en sjælden fugl i litteraturen. Men så gør man også forfatterne til avantgarden, og derpå er der vist ikke tænkt med denne bog.

Som litteraturhistorie betragtet virker bogen nok forsvarlig, skønt ankla-

gen for overfladiskhed i analyserne af og til må ligge snublende nær. Således savnes der en overordnet præsentation af materialet, samt en generel genrebestemmelse af den anvendte litteratur. Der er tale om en litterær rundvisning i litterære beretninger om ingeniøren som skikkelse i danske romaner, den krydres med udvalgte citater, som højst kan skærpe appetitten og få læseren til at gå tilbage til det originale forlæg. Og netop på dette punkt svigter bogen for alvor den læser, som gerne vil til bunds i sagerne. Således savner bogen præcise henvisninger til stort set alt det anvendte materiale. Illustrationerne indgår som stafage i sammenhængen, citaterne har ingen henvisninger til ophavssted, selv de analyserede værker kan ikke identificeres m.h.t. udgave og trykkeår. Sågar en samlet liste over den anvendte litteratur glimrer ved sit fravær. Der er simpelthen ikke ordentlig dokumentation for nogen af de påstande, der fremføres i bogen.

Det er formidlingsteknik på et plat niveau, som i bedste fald må karakteriseres som totalt misforstået, en utålelig snobben nedad til læserens forventeligt lave intelligensniveau. Ved en sådan grønthøster metoder, hvor illustrationer, citater, referencer til værker og forfattere fremføres med den samme systematiske mangel på dokumentation, skabes der et en-dimensionelt produkt, hvor alt er blevet ligefedt i én stor omrørt pærevælling. Det har hverken den bærende ide eller det arbejde, som forfatterne har lagt i bogen, ærligt fortjent. Dermed reducerer bogen litteraturen til et spøjst underholdningsmedie og sig selv til et kongespejl, hvor forfængelig jubilerende ingeniører kan spejle al deres herlighed. Her i 100-året for Dansk Ingeniør Forening kunne det ligne en tanke.

Forhåbentlig kommer Teknisk Forlag på bedre tanker, hvad formidlingen

af akademiske stofområder angår. Ellers vil der snart kun være de lukrative computerbøger at falde ned på.

*Michael F. Wagner*

Bruce H. Kirmmse: *KIERKEGAARD in Golden Age Denmark*. (Indiana University Press, 1990). 558 s.

Prof. Kirmmse beskæftiger sig i »KIERKEGAARD in Golden Age Denmark« dels med guldalderens ledende personligheder som Oehenschläger, Mynster, Heiberg, Martensen, Grundtvig, H. N. Clausen og Orla Lehmann m.fl., dels med Kierkegaards sene forfatterskab.

Bogen er inddelt i to dele. Den første kalder han »Kierkegaard's Denmark«. Det er en (kultur)historisk fremstilling af baggrunden for og af guldalderen. Som en fremstilling af den omverden, som Kierkegaard efterhånden kom i en stadig mere tilspidset konflikt med, er den unødvendig lang og detaljeret. Det er et stykke Danmarkshistorie, og som sådan er det misvisende at kalde det for »Kierkegaards Danmark«.

Det samme kan siges om en anden del, som prof. Kirmmse kalder »Denmark's Kierkegaard«. Det er stort set en kronologisk parafrase af det sene forfatterskab, hvori Kierkegaard expliciterer sit forhold til kristendommen. Det vil sige den kristendomsforståelse, som det officielle Danmark ikke ville vide af! »Kierkegaard's Denmark« har altså meget lidt at gøre med specielt Kierkegaard, og »Denmark's Kierkegaard« har lige så lidt med Danmark som helhed at gøre i guldalderen.

Det er prof. Kirmkses opfattelse, at forfatterskabet efter »Efterskriftet« er relativt let at have med at gøre, og at det er af særlig interesse på grund af dets stigende social-politiske karakter. Denne del af Kierkegaards litterære

karriere er vigtigere end den første for det formål at forstå Kierkegaards syn på samfundet og forholdet mellem religionen på den ene side og politik og kultur på den anden side.

»Den nærværende studie er et forsøg på at forstå og at rekonstruere konteksten i den danske guldalder, og at redde Kierkegaard som den historiske skikkelse og sociale kritiker han var ved at placere og undersøge Kierkegaards udvikling inden for denne kontekst,« skriver prof. Kirmmse i forordet (ix) og præciserer som sagt, at formålet er at forstå Kierkegaards syn på samfundet og forholdet mellem religionen på den ene side og politik og kultur på den anden side, samtidig med at han vil erindre om, at Kierkegaard »var splittet mellem land og by, mellem Mynster og Hernnhut. Han var splittet mellem guldalderens elegante og konservative, men måske kun af navn kristne dragning med dens litterære mønster i den hegelianske Heiberg, og hans egen vej til en bekræftelse af sin »bonde«-forståelse af kultur, politik og kristendom«. (p.263)

Det er rigtigt at se en person i den historiske sammenhæng, han indgår i, men det er vigtigt at fastslå, at både fremstillingen af personen og af sammenhængen er teoretiske rekonstruktioner. Det betyder, at denne studie er en teoretisk rekonstruktion af Kierkegaard og en teoretisk rekonstruktion af den virkelighed, som den virkelige Kierkegaard levede i et meget isoleret og ensomt forhold til.

Sådanne rekonstruktioner vil altid være styret af en interesse, der påvirker udvælgelsen og fremstillingen af materialet. Prof. Kirmkses interesse er, som han gør opmærksom på, en social, politisk og religiøs og kulturhistorisk interesse.

Det var imidlertid ikke Kierkegaards interesse. Det virker derfor forfejlet, at